

Cadaqués, una tendresa quasi humana

Text: Fúlvia Nicolàs. Fotos: Domènec Umbert

ment per no tenir res d'especial». No hi ha grans discoteques ni complicats complexos turístics; ni platges immenses ni aquestes masses torrefactes que s'arrosseguen assedegades de sol i alcohol per altres indrets de la costa. Ja no és, és clar, aquell petit poble de pescadors, quasi inaccessible per terra, que els seus avis havien descobert en un feliç viatge. Però el Cadaqués d'avui continua sent la resposta més versemblant per al viatger mitòman a la recerca de l'antiga Costa Brava.

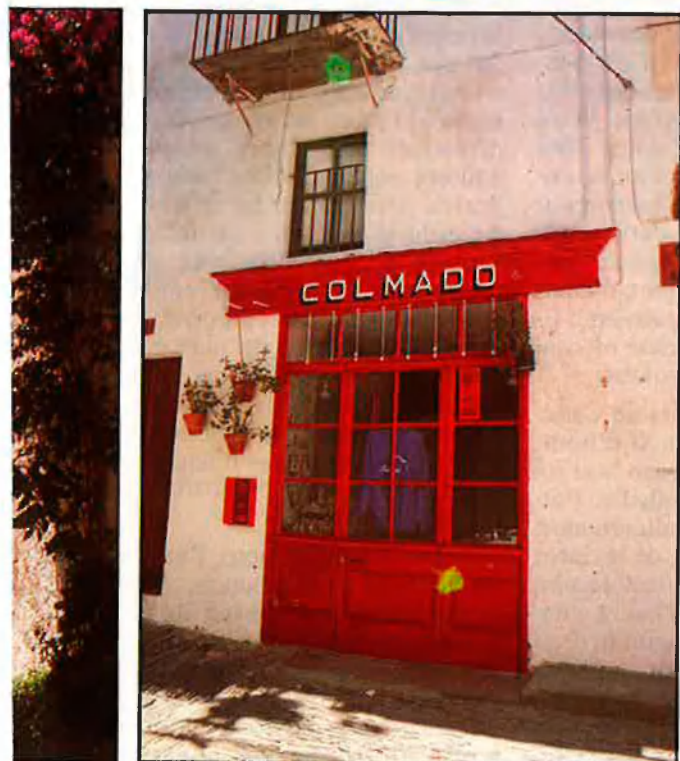
Hi ha un roc, una muntanya amb color de farigola —continuem, és clar, citant Josep Pla— que és el punt més alt de la costa: el Pení. Hi ha un gris plata d'oliveres i un gris fosc —*color de mig dol*— d'esquistos, el mineral omnipresent sobre el qual estan construïdes aquestes cases blanques. Aquest és el blanc, implacable sota el sol, alterat només pel roig sang de bou, el verd bosc o el blau cel intens, tan definit, amb què els seus habitants han pintat portalades i finestres. I a sota, al costat, al voltant —Cadaqués és, de fet, una península, la península del Cap de Creus— hi ha el mar. ¿De quants colors és el mar?

«Rodejat d'extensos, misteriosos olivars, Cadaqués, al fons del seu port natural —el millor de tota la costa— té una personalitat molt original i és una de les poblacions d'un perfil més personal de tot el Mediterrani», escriu Pla en algun altre lloc.

I hi ha, també i per tot això, una història llunyana de pesca i contraban, de naufragis i drames mariners, de vida silenciosa, íntima i tancada. I una història més recent d'artistes i escriptors enamorats, que han donat projecció mundial, des de les primeres dècades del segle, a la vila alt-empordanesa.

Picasso, Bunuel, García Lorca, Eluard, Max Ernst, Magritte, Duchamp, Man Ray, John Cage, Merce Cunningham... han afegit a Cadaqués, amb les seves estades i les seves lloances, el prestigi que ja autors i artistes catalans des de començaments de segle fins ara mateix —senyors: el bo i el millor de cada casa— li havien conreat amb tot mereixement. D'aquests últims, millor no dir-ne noms: són la plana major de l'art i la creació catalana contemporània. I la menor també, i potser l'ínfima. ¿És que es pot tenir pretensions d'artista sense haver passat mai una temporada a Cadaqués? Però tenir-hi casa, o si més no comptar-hi sempre amb una porta oberta, ja és símptoma segur d'èxit, un d'aquests

Cadaqués continua sent la resposta més versemblant per al viatger mitòman a la recerca de l'antiga Costa Brava.

«La vila vella de Cadaqués, amb els carrers estrets i costeruts, les parets a les façanes de les cases i els arreu de pesca una mica a tot arreu, és d'un pintoresc vivíssim», explica Josep Pla en un llibre sobre Salvador Dalí. No han canviat tant les coses des de llavors, des d'aquells quaranta o cinquanta en què la petita ciutat alt-

empordanesa començava a cridar l'atenció dels estiuejants de més enllà de les duanes, mentre confirmava el prestigi entre un reduït nucli de senyors i senyores de Barcelona.

«Si Cadaqués es distingeix per alguna cosa», diu avui un jove hereu d'aquells il·lustres estiuejants que hi van saber caure a temps, «és precisa-

èxits sòlids, estables i seriosos que no necessiten presentació.

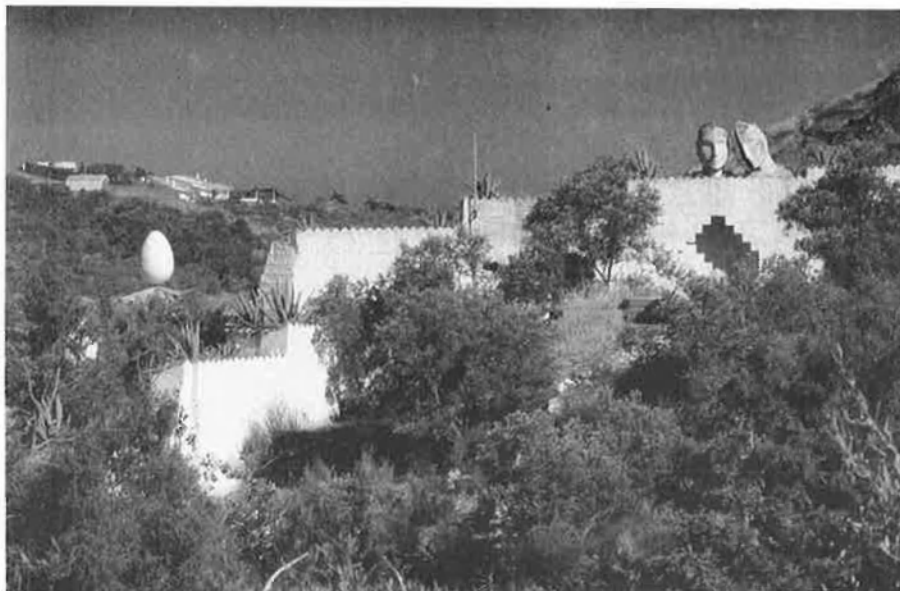
Cadaqués, en els mesos d'hivern, té una població al voltant dels dos mil habitants: nadius o residents de tot l'any, gent que per necessitat o per convicció ha escollit patir els freds, les humitats i les ventades més estètics de la costa catalana. A l'estiu es multipliquen per deu, i sense que hi sobri lloc —d'on no n'hi ha, no se'n pot traure— tampoc no es pot dir que hi hagi estretors de multitud. El turisme, fins i tot ara mateix, és educat i respectuós amb el silenci i la netedat impol·luta de vila i badia, tranquil per definició —això, ho expliquen a l'oficina de turisme— i poc amic de conflictes.

No es tracta, però, d'un altre balneari de sorra. A Cadaqués hi ha joves, molts, però si volen disbauxa pública, soroll i moviment continu, hauran d'anar a Roses, a Empuriabrava, a qualsevol de les grans urbs costaneres que han acceptat les contradiccions i les renúncies del turisme massiu.

«Aquí, per passar-ho bé, en tenim prou de passejar pels carrers o per la platja, seure en una terrassa, xerrar i mirar...», explica una estiuiejant encara adolescent. Hi ha dues discoteques menudes i alguns pubs, sí, i una pila de bars i cafès, de restaurants —atenció—, i un casino, i terrasses històriques amb *pedigree* artístic i popular.

S'hi pot menjar una bona pizza italiana o un gelat de Xixona amb la mateixa naturalitat que unes anxoves exquisides, uns musclos de roca o un peix —preguntar si és fresc és ofendre— cuinat amb la saviesa dels avis i la imaginació i els recursos dels néts. Encara és difícil, però, fer-se amb un *burger* plastificat o una salsitxa industrial, al fals comú a la majoria de platges veïnes. I d'això, com de moltes altres coses, els de Cadaqués n'estan orgullosos.

«Net, bonic, Cadaqués encara més», diuen els adhesius editats per l'ajuntament i profusament repartits en papereres i contenidors. A més de neta, la vila es veu ben cuidada, amorosament vigilada pels seus habitants. En la part més vella, la que s'arrapa al voltant de l'església, esplèndida, i s'aferra als esquistos sobre els quals, a pedra viva, s'han construït les cases, són molts els habitatges en procés de restauració. Es rehabiliten, pinten, netegen i afermen les façanes blanques, els interiors frescos i no sempre exempts de sorpreses, com el pati immaculat, ombrívol i ple

Casa de Dalí a Port Lligat. La residència del pintor, parada i fonda durant molts anys de tots els que volien parlar amb l'artista de l'Empordà, està avui abandonada.

de geranis de la casa rectoral, al carrer del doctor Callis.

Ben a prop, un rètol de lletres blanques sobre fons vermell anuncia: «Colmado». Ja no hi ha queviures a l'aparador, sinó minúcies de decoració, artesanía, bijuteria senzilla i d'altres esquers per a turistes amb recursos. No és aquest l'únic rètol anacrònic, ja inservible, que botiguers d'abans i ara han volgut mantenir. Fins i tot els comerços més turístics, per barroera o vulgar que en sigui la mercaderia —que no ho són massa, perquè la qualitat sembla una de les aparences que cal mantenir a Cadaqués—, amaguen amb timidesa allò que podria resultar ofensiu a la mirada menys escrupolosa.

La passejada pels carrers de Cadaqués, a l'estiu, cal fer-la molt d'hora, de bon matí, o al vespre, quan ja el sol no pica amb la força del migdia. Potser és perd, així, l'efecte enlluernador, quasi insuportable als ulls, de la claror poderosa i intensíssima reflectida a les façanes blanques, però s'haurà guanyat molt en fresca i comoditat. Perquè caminar per Cadaqués, passejar pels seus carrers i deixar-se enamorar per cadascun dels seus racons, com toca al visitant encisat, és cansadíssim: tot són costeres i revolts, pujades o baixades esgotadores i desnivells mil·limètricament adaptats a les incidències de la roca. Baixar fins a la mar pel carrer del Call, descobrint el blau a través d'una portalada oberta, demana abans una ascensió important; arribar a la replaceta de l'ajuntament —un deliciós balcó sobre la badia—, pel carrer de Silvi Rahola, implica també un seguit

de pujades i baixades que tallen la respiració i fan cruixir els ossos.

A la plaça de l'església, on el rellotge de sol es confessa al vianant —«Jo sense sol, tu sense Fe, no valem res»— la calma és absoluta, i la vista, d'aquelles que no s'obliden. La baixada fins a la platja, des d'allí, fa obrir la gana mentre es prega per dins, si és migdia, demanant una ombra amiga. Dins aquesta església, d'una bellesa i una puresa estranyes, és on se celebra cada estiu el Festival Internacional de Música de Cadaqués, que enguany arribava a la dissetena edició. En aquests concerts han participat, en programes que abasten del barroc al contemporani, els més destacats instrumentistes i cantants internacionals. Montserrat Caballé ha lloat sovint l'extraordinària sonoritat d'aquesta nau, que agost rere agost encabeix milers de melòmans extasiats.

No és la música, però, l'únic atractiu artístic de Cadaqués, vila que compta amb una desena de galeries d'art i dos museus: el municipal i el Perrot-Moore, amb una important col·lecció d'autors europeus antics i moderns. L'excursió a Port-Lligat, molt a prop de la vila, resulta obligatòria per a l'estiuiejant avisat, i no tan sols per la bellesa trista i severa de l'indret —definit per Pla com a «rodal esqualid i lineal»— sinó, evidentment, pel fet que Salvador Dalí hi té la casa, una construcció blanca entre la serietat marinera i l'absurd del geni més convençut de ser-ho del món. Turistes d'arreu d'Europa, amb alguna excepció transoceànica, estudien amb aten-

Port Lligat.

ció portes i finestres de la casa, tanca-da i barrada als visitants, dia i nit. Fa molts anys que no es produeix el miracle, ja probablement impossible. Cap d'ells podrà tornar a casa amb el record d'una imatge viva del pintor; l'excursió, però, ha pagat la pena. Entre el pelegrinatge i el goig estètic, amb el premi d'un bany en aigües netes i claríssimes, immòbils, el turista ha complert amb aquesta sobtada coïssor culturalista que envaeix alguna gent tan aviat com se surt de casa.

Abans o després de l'excursió —també són molt recomanables les passejades fins al far, l'anada al Cap de Creus i, per als més agosarats, la caminada fins a Roses— sempre anirà bé una capbussada en qualsevol de les platges que Cadaqués ofereix al visitant: la Riba, el Llaner Petit, el Podritxó, Guixos, Oliveres, S'Arenella... no, no s'acaba aquí la llista. Sorra gruixuda, aigua neta i mar calma, al costat de terrasses i *xiringuitos* decentíssims on fer el refrigeri abans de dinar o de sopar.

«Al cap i a la fi, més que voltar i voltar, la gent que ve a Cadaqués sap molt bé el que està buscant; tranquil·litat i bona vida en un poble bonic, amb una història i un paisatge propi», diu l'amable senyora que dirigeix l'oficina d'informació. Els visitants, gent de totes les edats, arriben generalment en el cotxe propi o en altres mitjans no organitzats, pel seu compte, tenint molt clar què és allò que desitgen trobar.

«A banda de la gent que hi té casa, la major part dels quals són de Barcelona i fa molts anys que vénen, són molts els que repeteixen quan ja hi han vingut una vegada», explica.

Cadaqués es protegeix eficaçment del turisme massiu i la plaga del *tour-operator*: cinc hotels —tres dels quals són de categoria— i una desena d'hostals i fondes, amb alguns apartaments i un sol càmping, de no massa capacitat, són tot el que hi ha per allotjar els visitants. No és barat, viure aquí: una habitació doble, molt senzilleta, pot costar a l'agost entre 3.000 i 4.000 pessetes per nit, si és que hi ha la sort de trobar-la a temps. Alemanys i francesos, ara amb una pujada substancial dels italians, són el gros del turisme internacional que estiuja a Cadaqués, no exactament d'èlit però sí, expliquen a Turisme, d'alt nivell adquisitiu.

Després de segles d'aïllament, el món exterior ha aconseguit fer-se unes vies d'accés terrestre a Cadaqués relativament acceptables: per la costa, amb embús de trànsit assegurat a l'estiu, o bé per l'interior, carreteres totes complicades i plenes de revolts, bé que amb uns paisatges bellíssims. Hi ha una línia d'autocars a Barcelona, amb quatre sortides diàries, i una altra a Figueres, també amb quatre serveis cada dia, que passa per Roses i Castelló d'Empúries. Per mar, tot i que ja no esdevé mitjà utilitari sinó turístic, es fan a més petits creuers cap a les platges i paratges del voltant, amb tot l'atractiu d'una excursió —no gens barata— per les antigues rutes del contraban i la pesquera.

Fora de les dues discoteques i dels tres o quatre pubs, més enllà de terrasses encisadores com el Melitón, el Marítim, el Boya o el Casino, la plaça pública és també escenari ocasional de distracció nocturna, amb balls, sardanes o cantades d'havaneres per a na-

turals i forasters. Algunes botigues de luxe, de roba o antiguitats, animen el passeig diürn dels que renuncien a la platja o a seure, tot fent el bonic, per mirar i ser vistos en qualsevol de les terrasses.

Preservada d'escàndols i allunyada dels punts més conflictius de la costa, alguns dels quals han passat a primera plana de l'actualitat internacional per ser residència i camp operatiu de xarxes criminals d'envergadura, Cadaqués no pateix ara per ara un excés de conflictes. Algun robatori, conflictes de circulació o petits problemes de convivència són els plats forts de la feina de l'escamot de mossos d'esquadra destacat aquest any per vigilar l'ordre públic, junt amb l'eterna guàrdia civil i els municipals. Els cadaquesencs, amb raó, no se senten afortunats per gaudir d'aquesta calma: tenen clar que la mereixen. I és que, amb un cert orgull de raça —molt noble, però potser ja en perill d'extinció— exigeixen al visitant exactament allò que a ells mateixos.

Des de dalt, des del pujol que tanca la badia a Ponent, els morts vigilen que tot vagi com cal. Sobre la porta del cementiri, una data: 1702; dins, una placa avisa, però, que fou construït l'any 1847, «a benefici de l'hospital de pobres d'aquesta vila». És una altra de les visites aconsellables, tot i que no la recomanin massa sovint a les guies turístiques. Blanc —¿és que podia ser d'altra manera?—, senzillíssim, ordenat i silenciós, el cementiri de Cadaqués gaudeix d'una vista immillorable, reservada a aquells que en dies més o menys llunyans havien donat vida al poble. Són els Godó, els Escofet, els Berenguer, Comas, Pous, Pitxot, Palau, Llorenç, Rúbies, Costa, Gibert, Serinyana i tantes altres famílies pageses o pescadores, comerciants o liberals, que han viscut per segles en aquest tros de món aïllat i silenciós.

I els Rahola. Els Rahola, la gran família de patricis, omnipresent en el record de la vila, que ha ornat una de les seves tombes amb una escultura de Llimona, un més dels orgulls d'aquesta necròpoli minúscula. I tornem a la vida, que es fa tard.

«Tocats pel sol de juny», escrivia Pla, «els blancs de Cadaqués —i les ombres— semblaven tenir una tendresa quasi humana». La vila, en qualsevol mes de l'any, continua avui mereixent aquests qualificatius. I ara mateix, a les acaballes de l'estiu, ja a boqueta de tardor, pot ser un bon moment per donar-hi un tomb. □